

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויצא

(חלק ב שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויצא, ל' מרחשון — ו' כסלו, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויצא ג

ד, ברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף, אלא משום שברכת ה' יכולה לבוא בכ' אופנים:

(א) ההמשכה היא באופן שניכר בה בגלוי שהיא „ברכתא דלעילא” גם כשנמשכת למטה, וממילא מביאה היא ריבוי מופלג (אלף) גם בפשטות.

(ב) בהמשכת וירידת הברכה למטה משתנית היא בזה, שלתתא אין ניכר בגלוי שהיא „ברכתא דלעילא” בכל התוקף, והיא יורדת מאלף – למספר מאה.

אמנם אינו מובן:

כיון שגם לפי מאן־דאמר הא' היתה זו ברכת ה', מהו ההכרח לומר שנשתנתה ובאה במספר מאה?

עוד צריך להבין:

(א) מזה שהביא ר' אבא הוכחה לדבריו מן הפסוק „ויברך ה' אותך לרגלי” (ולא הסתפק בפסוק „נחשתי ויברכני ה' בגללך”, שכבר הובא בדעה הא' וקודם לו בפרשה⁶), משמע, שדוקא מפסוק זה (הב') מוכח שהיתה זו „ברכתא דלעילא”. ואינו מובן: במה עדיף לעניננו הפסוק „ויברך ה' אותך” על פני „ויברכני ה'”?

(ב) מהו טעם השינוי, שמאן־דאמר הא' נקט הלשון „והוה אשכח בגיני דיעקב מאה” – המדגישה את קבלת הברכה ע"י לבן („בגיני דיעקב”); ואילו

(6) וי"ל דדברי יעקב עדיפי לי' מדלבן אף שהובאו בתורה.

א. אודות הברכה שנתברך בה מקנה לבן בזכות יעקב – שהי' רועה צאנו – מצינו בזהרי ב' דעות, באיזה שיעור נתרבה מקנה לבן²:

לדעה הא', לבן „אשכח בגיני דיעקב מאה עאנה כל ירחא ומאה אמרין ומאה עזין יתיר על עאני”³, ואילו „ר' אבא אמר אלף עאנין ואלף אמרין ואלף עזין הוה מייתי לי' יעקב יתיר בכל ירחא”, והביא רא' לדבריו מדברי יעקב³ „ויברך ה' אותך לרגלי, וברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף”⁴.

והנה מובן, שגם למאן־דאמר הראשון היתה זו ברכת ה', כמפורש בכתוב⁵ (שבו קאי בזהר שם) (עד שגם לבן הודה בכך): „ויברכני ה' בגללך”. ושלא לאפשי פלוגתא י"ל שמה שנקט שהברכה היתה במספר מאה בלבד – אינו משום שלא סבירא לי' כלל זה

(1) פרשתנו קסא, א. וראה לקוטי לוי יצחק לזהר כאן (ע' קכה ואילך).

(2) ולהעיר ממדרז"ל המובא בבחיי (פרשתנו ל, ל): „ומתחלה לא מסר בידו אלא שבעים, ועלו לששים ריבוא ואמרי לה לק"כ ריבוא”. וראה לקמן הערה 39.

(3) פרשתנו ל, ל.

(4) וראה אור החמה ונצו"א לזהר כאן.

(5) פרשתנו לו, כז.

* להעיר מתחומא באבער (פרשתנו כד) בפסוק „ויפרוץ האיש מאד מאד” (ל, מג) הנאמר גבי יעקב ולהעיר מב"ר פנ"ג, יא – מחלוקת מיעין זו (שבבחי"י) במספר הכלבים ששמרו על צאן יעקב (וראה ב"ר הוצאת תיאודור־אלבק ובהנסמן שם).

לבן, אבל באמת ברכת יעקב היא, ולפי מדריגת יעקב, היינו שנמשכה ליעקב משרשו ומקורו הוא, ויעקב הביאה אל לבן. ולכן היתה הברכה במספר אֶלֶף – משום שהשלמות דיעקב קשורה במספר אלף (כדלקמן שם).

ועפ"ז מבוארים גם שינויי הלשונות בין ב' הדעות:

מאן דאמר הא' מדגיש בלשונו „לבן אשכח“, היינו שלבן מצא את ברכתו הוא, אלא שהמציאה היתה „בגיני דיעקב“ – ולכן הביא את הפסוק דדברי לבן „נחשתי (הוא מעצמו גילה, אשר) ויברכני ה' (אלא שהסיבה היתה) בגללך“;

ואילו ר' אבא מדגיש „הוה מייתי לי יעקב“, היינו שהברכה היתה ברכתו של יעקב, והוא הביאה אל לבן, ולכן הביא את הפסוק שאמר יעקב „ויברך ה' אותך לרגלי“, בביאת רגלי.

ג. ולהבין זה בתוספת ביאור, יש להקדים תחילה הביאור בענין זה (שרכושו של) לבן נתברך בזכותו של יעקב, שכן הוא בצדיקים בכלל, „כל מקום שהצדיקים הולכים ברכה משתלחת“¹¹:

138 בריאת העולם היא בשביל התורה ובשביל ישראל¹². וכיון שזוהי מטרת הבריאה, מובן, שבשעה (שעניני העולם, „משמשים“ ומסייעים לא' מישראל (שיוכל למלא את הנדרש

ר' אבא אמר „אלף כו' הוה מייתי לי יעקב“ – הבאת הברכה ע"י יעקב?

יתירה מזו: אם כוונת ר' אבא להדגיש שיעקב הוא שהביא את הברכה, הוה לי' להביא את הפסוק (שהובא בדעה הא') „ויברכני ה' בגללך“, המדגיש לכאורה שהברכה באה מיעקב יותר מן הלשון „ויברך ה' אותך לרגלי“.

ב. וי"ל נקודת הביאור בזה:

ידוע, שענינה של ברכה (בכלל) הוא, הברכה והמשכת השפעה משרשו ומקורו (דהמתברך). היינו שיש לברכה שייכות אליו מלכתחילה מצד שרשו ומקורו, וצריך (רק) להמשיכה למטה, ובלשון הכתוב⁸: „איש אשר כברכתו כרך אותם“.

וזהו תוכן החילוק בין ב' הפירושים – הדבר תלוי משרשו ומקורו של מי נמשכה הברכה:

למאן דאמר הא', היתה זו ברכה שלבן ה' ראוי לה' מצד שרשו ומקורו דלבן, אלא שנמשכה למטה ע"י סיבה (צדדית) – „בגללך“, בזכותו של יעקב; ולכן היתה הברכה במספר מאה – מאחר שהשלמות דלבן קשורה במספר מאה בלבד (כדלקמן סעיף יו"ד);

משא"כ ר' אבא סבירא לי', שיעקב הוא שהביא את הברכה כביאתו לשם, לרגלי, ביאת רגלי¹⁰; הברכה הגיעה אל

(7) לקו"ת ראה יט, א. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"י ע' 38, ובהנסמן בהערה 9 שם.

(8) ויחי מט, כח.

(9) ראה חזא"ג מהרש"א לסנה' לט, ב ד"ה אבל ביתו.

(10) פרש"י ל, ל.

(11) ב"ר פע"ג, ה. ספרי עקב יא, י. וראה

ברכות מב, א. ובכ"מ.

(12) פרש"י ר"פ בראשית. וראה תנחומא

באבער שם יו"ד. אותיות דרע"ק אות ב.

משא"כ שאר התנאים סבירא להו, דאף שההכנה מוכרחת היא, אבל כיון שסוף-סוף אין זו אלא הכנה, אין היא בגדר החשיבות שהפעולה עצמה – ולכן מכשירי מצוה אינם דוחים את השבת.

ואע"פ שבנוגע לדחיית השבת אין הלכה כר' אליעזר, ואין למכשירי מצוה החשיבות דהמצוה עצמה – אעפ"כ ישנם (גם ע"פ ההלכה) ענינים מסוימים שבהם נקטינן שהמכשיר (לכאורה) של המצוה מקבל את חשיבותה של המצוה.

ולדוגמא – דברי הר"ן הידועים¹⁸, שאף שאשה אינה מצווה במצות פרי' ורבי', "מ"מ יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו"; ובה גופא אפשר לפרש ב' אופנים (כמו שנתבאר במקום אחר בארוכה¹⁹): א) "יש לה מצוה (סתם)" – דכיון שהיא מסייעת לדבר מצוה, יש בידה מצוה – סתם, אבל אין פירוש הדבר שהיא בגדר המיוחד דמצות פרי' ורבי'; ב) כיון שהיא "מסייעת לבעל" לקיים מצות פרי' ורבי', אף המצוה דידה היא בגדר המצוה רבה²⁰ דפרי' ורבי'.

ה. החילוק בין מכשירי מצוה הנ"ל (שאינם דוחים את השבת) למצב ד"מסייע" באשה מובן בפשטות²¹: במכשירי מצוה הנ"ל ההכשר והמצוה הם ב' פעולות נפרדות, ונעשים בזמנים שונים וכו'; אמנם

ממנו, אני נבראתי לשמש את קוני¹³), מגיעים הם אל תכליתם ו(ממילא (לשלימותם¹⁴.

וזהו הטעם לכך ש"כל מקום שהצדיקים הולכים ברכה משתלחת", לפי שכאשר ישנו "מקום" שהצדיקים באים אליו ומשמשים שם את קונם, עוסקים שם בעבודת ה', אזי המקום ועניניו "מסייעים" לישראל ולתורה. ולכן מגיע הוא אל תכלית ומטרת בריאתו (וממילא – נעשה מקום של ברכה ("ברכה משתלחת")).

ועפ"ז יש לומר, שב' הדעות הנ"ל בזה, בנוגע לברכת לבן בזכות יעקב, תלויים בב' האופנים בענין "בשביל התורה ובשביל ישראל", וכדלקמן.

ד. מצינו מחלוקת תנאים¹⁵ אם מכשירי מצוה דוחים את השבת. לדעת ר' אליעזר מכשירי מצוה דוחים את השבת, אמנם להלכה נפסק¹⁶ כדעת החולקים, שאין הם דוחים את השבת.

והסברת המחלוקת היא – שהדבר תלוי בשאלה אם הכנה והכשרה לפעולה יש לה החשיבות של הפעולה עצמה¹⁷:

ר' אליעזר סבירא לי, דמאחר שאי אפשר לעשות את הפעולה ללא הכנה והכשרה זו, מקבלת ההכנה את גדר החשיבות של הפעולה עצמה – ולכן מכשירי מצוה דוחים את השבת כמו המצוה עצמה ממש.

13) משנה סוף קידושין.

14) להעיר מלקו"ד כרך ד' תקצו, א"ב.

15) שבת קל, א. וש"נ.

16) רמב"ם הל' מילה פ"ב ה"ו. שו"ע או"ח

סשלא"א ס"ו. שו"ע אדה"ז שם ס"ז.

17) ראה לקו"ש ח"י"ז ע' 187. ע' 235. ועוד.

18) רפ"ב דקדושין.

19) ראה לקו"ש שם. ח"ד ע' 41 ואילך.

20) תוד"ה וכי – שבת ד, א. ד"ה לא תהו –

גיטין מא, ב.

21) ראה לקו"ש ח"י"ז ע' 236. ע' 190 הערה 69.

ועוד.

אבל בשעה ש"רואים" את הבריאה באופן כזה, שתוכן כל מציאותה הוא – היותה, "בשביל התורה ובשביל ישראל", עד אשר הבריאה היא כביכול "פרט" בעינים של התורה וישראל; ובלשון חז"ל – מציאותה היא "לשמשני" כדי שאדם מישראל ישמש את קונו, לסייע לישראל בעבודת התורה והמצוות – אזי מורגשת בבריאה גופא מעלת התורה וישראל.

[ע"ד הסברא הנ"ל, שיש לאשה חלק במצות פרי ורבי, משום שהיא "מסייעת" בפעולת המצוה].

ז. עפ"ז יש לכאר גם את פלוגתת הרמב"ם והראב"ד²³ בדין שחיטת עכו"ם:

פסק הרמב"ם, "שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה במשא .. מדברי סופרים שהרי טומאת עבודה זרה וטומאת תקרובתה מדבריהם". והראב"ד השיג על זה וכתב: "עכו"ם הם כבהמות ואין מטמאין ואין מיטמאין עם הדומה לחמור הן גוים כמר מדלי ואת כולם ישא רוח והחושב אותם לכלום אסף רוח בחפניו".

ובביאור השגת הראב"ד כתב הגאון הרוגזובי²⁴: אימתי השחיטה מקלקלת (ונעשית הבהמה נבילה) – דוקא במקום שהשוחט הוא מציאות (תורנית) – ע"פ הלכה, משא"כ עכו"ם הם "רוח", העדר, ולכן אין ביכולת שחיטתם לפעול (פעולה תורנית, וממילא – דין נבילה לטמא [והדין

הפעולה הראשונה היא הכרת, אבל רק לשם הפעולה שלאחרי. ומהאי טעמא אין פעולת ההכנה מקבלת את (גדרי ו)חשיבות המצוה עצמה.

משא"כ במצות פרי ורבי הנ"ל, הסיוע דהאשה הוא באופן שנעשה חלק ממצות הבעל; ואין זאת אלא שחיוב המצוה הוא על הבעל;

ולכן מקבל סיוע האשה את חשיבות המצוה עצמה.

ו. ע"ד החילוק הנ"ל בין הכשר לסיוע – אם הדבר הוא רק טפל, או שחל עליו (מעין) החשיבות של העיקר – יש מקום לחקור בנוגע לבריאה, שהיא, "בשביל התורה ובשביל ישראל":

אפשר לומר, שהבריאה היא הכשר וטפל בלבד, ואינה בגדר החשיבות (והמעלה) דתורה וישראל; ומאידך יש מקום לומר, דמאחר שהתורה וישראל נזקקים בהכרח לבריאה, הרי היא בגדר מסייע (ושותף) בקיום התורה ומצוותי, ועי"ז מקבלת הבריאה מעין החשיבות דתורה וישראל²².

וי"ל שהדבר תלוי באופן ה"הסתכלות" על הבריאה:

כאשר סוברים, או מרגישים, שהבריאה היא מציאות בפני עצמה, אלא שענינה הוא להיות אמצעי והכשר "בשביל התורה ובשביל ישראל", אזי לבריאה גופא אין כל שייכות למעלת התורה וישראל – ע"ד מכשירי מצוה הנ"ל (ס"ד), שאינם דוחים את שבת, משום שאינם חלק (מפעולת) המצוה;

(23) ה"ל אבות הטומאה פ"ב ה"י. וראה בכל זה – לקו"ש ח"ח ע' 165 ואילך.

(24) ראה צפע"נ עה"ת להפטרות פ' בהר. ועוד.

(22) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 91 ואילך. ע' 236.

ועוד.

מצוותיהם „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה" דוקא?²⁷

וי"ל הביאור בזה:

כבר נתבאר כמה פעמים²⁸, שז' מצוות בני נח אינן ענין ותכלית בפני עצמן (לשם עצמן), ואינם אלא בשביל ישראל ובשביל התורה – עבור קיום התורה והמצוות דישראל: כדי שבני ישראל יוכלו לקיים תורה ומצוותי, צריך העולם להיות במצב ד„לשבת"²⁹ – ראוי ומוכשר לעבודת ישראל, וזה נעשה ע"י ז' מצוות בני נח, אשר קובעות ומעמידות את ישוב העולם.

ולכן לדעת הרמב"ם עליהם לקיים את ז' המצוות „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה": כשם שבנוגע לעצם מציאותם, הנה מאחר שבריתם היא בשביל ישראל, על כן הם מציאות ע"פ הלכה, 141 כן הוא גם בנוגע למצוותיהם: כיון שענינם הוא „בשביל התורה", צריכה מטרת בריאתם „בשביל התורה" להיות מורגשת גם בהם, וממילא יש להם שייכות למתן תורה.

ט. ע"פ ביאור זה בדברי הרמב"ם

(27) יש אומרים (ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך גר תושב (ע' רצ הערה 11). תורה שלימה משפטים (כרך יז) במילואים ס"א) שמקור הרמב"ם הוא „במשנת ר' אליעזר" (פרשה שיש ע' 121). אבל שם מפורש רק שצריכים לקיימן מפני שכך נצטווה נח, ואילו הרמב"ם מדגיש הענין שנצטווה בתורה. ובפרט ע"פ הידוע (ראה פיהמ"ש חולין ספ"ו. לקו"ש חט"ז ע' 213 ואילך. ור"ש החידוש דמ"ת על המצות שלפני מ"ת.

(28) לקו"ש ח"ה ע' 159 ואילך. חט"ז ע' 150.

ובכ"מ.

(29) להעיר מאריכות ב" הרמב"ם (הקדמה לפיה"מ ד"ה אה"כ ראה להסתפק) במחז"ל דכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה (ברכות ו, ב).

דשחיטת עכו"ם נבילה הוא מפני ששחיטת עכו"ם אינה שחיטה, וממילא הרי זו נבילה כדין „מתה מאלי";

משא"כ הרמב"ם כתב ש„שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה כו' מדברי סופרים", לפי³⁰ שלדעתו עכו"ם הוא מציאות ע"פ הלכה.

וע"פ הנ"ל יש לומר בהסברת הפלוגתא: לדעת הראב"ד, הגם שמציאות בני נח היא „בשביל ישראל כו'", הרי זה באופן שהם נשארים ענין טפל ואינם מקבלים חשיבות תורנית, וממילא אינם נחשבים למציאות ע"פ הלכה; משא"כ הרמב"ם סבירא ל', שהיותם בשביל ישראל כו' הוא באופן שהם מקבלים שייכות לחשיבות דתורה וישראל, עד שנעשים בגדר מציאות ע"פ הלכה.

ח. ועפ"ז יש לומר, שהרמב"ם אזיל כאן לשיטתו בענין ז' מצות בני נח, שכתב³¹ שהנכנסים בכלל „חסידי אומות העולם" הם רק אלו שמקיימים את מצוות בני נח „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו" דוקא, „אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם" –

דלכאורה הרי זה תמוה: מאחר ש„משה רבינו לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל"³² – א"כ מה למתן תורה ולבני נח, עד שנאמר שלאחר מתן תורה עליהם לקיים את

(25) הל' מלכים פ"ח ה"א. וראה לקו"ש ח"ד

ע' 1094. חט"ז ע' 62. חט"ז ע' 327.

(26) לשון הרמב"ם שם ה"י. ולהעיר מסוטה

לה, ב.

יובן גם החילוק בין הגירסאות שמצינו בדברי הרמב"ם בהלכה זו:

הגירסא הנפוצה ברמב"ם היא – „אבל אם עשאן (את ז' המצות) מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם“; אמנם בכמה ראשונים³⁰ (וכן בכתבי יד התימנים) הגירסא היא „ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם“.

ולכאורה דוקא הגירסא הנפוצה הנ"ל תמוהה: מדוע זה נאמר, שמי שמקיים את ז' המצות „מפני הכרע הדעת“, אינו „מחכמיהם“? אדרבא, הרי אלו מצוות שכליות.

וע"פ הנ"ל יש לומר, שב' הגירסאות ברמב"ם הם ב' אופנים בהבנת שיטת הרמב"ם בשייכות אל התורה שמקבלים אומות העולם:

לפי הגירסא „אלא מחכמיהם“, הנה – אע"פ שבני נח מחוייבים לקיים את ז' המצוות „מפני שצוה בהם הקב"ה בתורה“, מפני שענין התורה (שהוא מטרת בריאתם) יכול להיות מורגש גם בהם –

אעפ"כ, כיון ששייכותם לתורה (זה שהם „בשביל התורה“) היא רק בתור הכשר וטפל, יכול ענין התורה להיות מורגש אצלם רק מצד „חסידות“, באופן שאינו חודר ומתקבל (במציאותם –) חכמתם ושכלם; ולכן אי אפשר לחייב ולהכריח את חכמתם לקבל את הענין ד„צוה בהן הקב"ה בתורה“. ועל כן – אף מי שאינו מקבל זאת, הרי הוא „מחכמיהם“,

דמצד חכמתם הם המצוות הן „מפני הכרע הדעת“.

אבל לפי הגירסא הנפוצה, ש„אם עשאן מפני הכרע הדעת“ הרי הוא „לא מחכמיהם“ – הנה כיון שכל מציאות בני נח היא „בשביל התורה“, על ענין התורה לחזור בחכמה שלהם; ואם לאו – אזי מציאות החכמה אינה קיימת בשעת מעשה, לפי שנעדרת ממנה חיותה³¹, „בשביל התורה“.

יו"ד. וזהו גם הביאור בב' הדעות בזהר בנוגע לברכה במקנה לכן בזכותו של יעקב:

החילוק בין מספר מאה למספר אלף הוא:

„מאה“ (עשר פעמים עשר) הוא שלימות הברכה (והריבוי) שמצד הטבע [וכמו שמצינו בכמה ענינים שבטבע העולם, ששלימותם היא במספר מאה, ולדוגמא – „בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם“³²; השלימות ד„שונה פרקו“ לפי טבעו ורגילותו היא „מאה פעמים“³³. ועוד];

142 משא"כ „אלף“ מורה על שלימות שלמעלה מהטבע. וכידוע³⁴ ש„אלף“ אותיות „פלא“. עד שבכ"מ³⁵ משמש מספר „אלף“ כהשאלה לריבוי מופלג כ"ו³⁶.

(31) ע"ד דרשעים בחייהם קרוין מתים (ברכות יח, ריש ע"ב).

(32) אבות ספ"ה.

(33) חגיגה ט, ב. וראה תניא פט"ו.

(34) ראה תקו"ז ת"ע (קלה, א). ובכ"מ.

(35) ראה לקו"ש חייט ע' 18-19. ובכ"מ.

(36) ויש לומר, שזה מובן גם מביאור אאמור"ר

(לקולו"צ ליהר כאן), שההפרש בין מאה לאלף הוא ההפרש בין חכמה ובינה – כי בינה היא „אם

(30) ראה אנציקלופד'י שם. ערך בן נח בסופו בהערה. לקו"ש חט"ו וחי"ז שבהערה 25.

בני ישראל תלוי במדה מסוימת במצב אומות העולם וביחס שלהם לישראל, "כי בשלומה יהי לכם שלום"⁴⁰.

אלא שיהודי צריך לזכור תמיד, שע"ז שאינו־יהודי מסייע לו ו"משמשו", הנה בזה פועל היהודי שתתגלה באותו אינו־יהודי חיותו – היותו "בשביל ישראל", וע"ז הרי הוא מתברך. אל לו להיות, ח"ו, בנמיכות רוח מפני: נוסף על זה שהאינו־יהודי הוא כגרזן ביד החוצב בו, השם – הנה ע"י העזרה והסיוע מקבל הוא את החיות והברכה שלו.

[וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי (בעל הגאולה דיו"ד כסלו)⁴¹, שראים אנו "בכל דור ובכל זמן, שאומה שישאל תחתם בגלות מתנשאת על כל הגוים"; וכפי שראינו בדורנו זה האחרון, שכל זמן שרוב מנין ובנין בני ישראל נמצאו רק במדינה "ההיא", היתה מדינה זו בהתנשאות והטילה אימה על כל העולם כולו; ובזמן האחרון, לאחר שרוב מנין ובנין עם ישראל עברו לארצות הברית, הפכה היא למדינה החזקה ביותר בעולם, שבכחה להטיל אימתה ופחד על כל העולם כולו, ואפילו על המדינה ההיא].

ויתירה מזו: לא זו בלבד שהיהודי יודע זאת, אלא שגם מזלי' דהאינו־יהודי מרגיש בדבר, עד שמזלי' אומר, "ויברכני ה' בגללך", וממילא "וחרדה גדולה נפלה"⁴² על כל עמי הארץ –

והנה, מבואר בכ"מ³⁷, שלאומות העולם יש (מצד עצמם) שייכות להנהגה טבעית בלבד; משא"כ בני ישראל (מצד עצמם) הם למעלה מהעולם, והקב"ה נוהג עמם בהנהגה ניסית³⁸.

וזהו יסוד החילוק בין ב' הדעות בזה:

לדעה הא' אין לאומות העולם כל שייכות למעלת בני ישראל; ולכן גם בשעה שממלאים תפקידם ("לשמשני") ומסייעים לבני ישראל בעבודתם – נמשכת להם רק שלימות הברכה כפי שהיא מצד הטבע – "מאה".

משא"כ לשיתר ר' אבא, כל מציאות אומות העולם היא "בשביל התורה ובשביל ישראל", וממילא יש להם שייכות למעלתן של ישראל; ולכן, בשעה שהם ממלאים את תפקידם לסייע לישראל, מקבלים הם מעין החשיבות דישראל, ובכרכתם בא הדבר לידי ביטוי במספר אלף – למעלה ממדידות והגבלות הטבע³⁹.

יא. ע"פ האמור לעיל, יש ללמוד הוראה בענין היחס של ישראל לאומות העולם בזמננו אנו:

הקב"ה קבע את סדר ההנהגה בעולם באופן כזה, שבזמן הגלות מצב

הבנים, מקור סדר ההשתל, טבע; וחכ' היא כלי לאור"ס (תניא פל"ה בהגהה), נס. וראה לקו"ש שם ע' 22³. וש"נ.

(37) ראה ספר הערכים – חב"ד ערך אומות העולם ע' שא. וש"נ. ובכ"מ.

(38) ראה מהר"ל בהקדמה הב' לגבורות ה'. וראה המשך תער"ב ספפ"ח.

(39) ובדרך זו אפשר לבאר גם את הפלגתא במדרש הנ"ל הערה 2.

(40) ירמ"י כט, ז.

(41) תורת חיים לך צב, א. וראה חגיגה יג, ב. מכילתא בשלה יד, ה. זח"ב ו, א.

(42) דניאל י, ז. מגילה ג, א.

ואזי יש ביד ישראל צרכיהם
בהרחבה, והם מתכוננים לזמן שבו
„אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא
כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד“⁴⁴,
בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח
צדקנו.

(משיחות ש"פ ויצא תשמ"ב,
ב' דר"ח מ"ח תשמ"ג)

[ואם האיננו־יהודי שייך לניחוש,
אומר גם הוא ומודיע ומכריז „נחשתי
ויברכני ה' בגללך“, ומבקש בפירוש
„נקבה שכרך עלי ואתנה“,

ובכל אופן מצד מזלייהו]

וממילא מסייעים אומות העולם
לישראל בשמחה וחיות, כדרך שאדם
עושה דבר המביא עמו ברכה, עד אשר
„והיו מלכים אומניך ושרותיהם
מניקותיך“ עוד בזמן הגלות⁴³.

44 צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים
ספ"א.

43 זנחים יט, רע"א. וראה לקו"ש חכ"ד ע'
175.

